IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

PROJECTE JARDÍ CULTURAL I SOSTENIBLE

ANTIGA PARTIDA AGRÍCOLA
LES SORTS DE LA MAR

SEGONA FASE

DOSSIER INTERDISCIPLINARI (EVOLUCIÓ DEL JARDÍ)
CURS ACADÈMIC: 2022/2023

IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ....3
2. ZONA 1: EL PAISATGE NATURAL MEDITERRANI....14
3. ZONA 2: ELS ESPAIS DEL CONEIXEMENT....16
4. ZONA 3: PARTERRES HISTÒRICS....21
5. PRODUCTES DE LA TERRA: DIDÀCTICA....29
6. LA PANSA....30
7. PROPOSTA SEGONA FASE: FINALITZACIÓ ENJARDINAT....32
8. ZONA 4. ESCENARI....34
9. ZONA 5. TRIANGLE TEOREMA DE PITÀGORES I OASI DE PALOMETES....34
10. ZONA 6. ZONA LÚDICA....36
11. ZONA 7. BOSC DE RIBERA....39
12. GUIA BOTÀNICA....40
13. QÜESTIONARI: AGENTS EXTERNS....42
14. JORNADES A MAGAZINOS DE DÉNIA....49
15. LOGOS DELS AGENTS EXTERNS....57
16. POEMA MONTGÓ D'ESTELLÉS....64
17. ORGANIGRAMA INTERDEPARTAMENTAL....65
18. LA INCLUSIÓ....66
19. ENTORNS VIRTUALS D'APRENENTATGE (EVA)....69
20. LA CODOCÈNCIA....71
21. PLÀNOL DE L'ENJARDINAMENT....73

1. INTRODUCCIÓ

LES SORTS DE LA MAR: UN NOM DE SET SEGLES PER A MIL·LENNIS D'OCUPACIÓ AGRÍCOLA

REPLANTEJAMENT ACTUAL I PROPOSTA DE LA SEGONA FASE

L'IES les Sorts de la Mar de Dénia, pren el nom de l'antiga partida agrícola del terme municipal on està situat. Malgrat ser un topònim molt més antic, probablement d'inicis del s.XIV, les Sorts de la Mar apareixen per primera volta en la documentació conservada al segle XVII: «un tros de terra a la partida de les Sorts de la Mar ... que afronta ab camí de Xabea...» *Cens Nominal*, 1698.

Fins a la construcció del nostre institut, era una partida agrícola, amb alguns xalets d'urbanisme informal i tarongers en producció. Al nord la partida fitava amb la mar, al sud, la

fita seria probablement el barranc de la Cova de l'aigua. A l'oest, fitava amb la partida del Fortí, antic raval andalusí i a l'est, fitava amb la partida de les Galeretes. És per això que l'IES Núm. 3, conscient de la funció social i cultural que té un centre educatiu, decidí preservar eixe llegat toponímic i històric denier i rebatejar-se, IES les Sorts de la Mar.

Nord: la mar Mediterrània

Sud: barranc la Cova de l'Aigua

Partida del Fortí

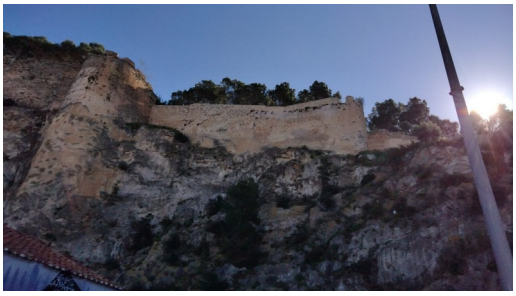

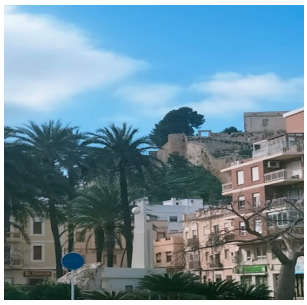

Partida de les Galeretes

L'enjardinament i zonificació del pati ha inclòs una perspectiva cultural i històrica que afavoreix l'ús de l'enjardinat com una autèntica ferramenta didàctica i expositiva que permet un ús multidisciplinari per al centre. Convertir la zona enjardinada del pati en un viatge per la història de la partida on s'assenta el centre, per a posar-lo en relació amb els canvis ocorreguts en els dos mil anys de passat de la ciutat de Dénia i amb l'ecosistema paisatgístic mil·lenari del seu terme.

L'enjardinat es converteix així en un recurs expositiu, un museu viu, on es proposa un recorregut que permet un discurs cronològic i temàtic als paisatges històrics de la partida de les Sorts de la Mar. L'enjardinament «parlarà» per ell mateix, amb el suport de plafons explicatius: codis QR amb texts en diversos idiomes, demanarem que l'ONCE ens els faça en braille o els alumnes en podcasts..., amb el suport del professorat (FPB d'Agrojardineria i Administratiu, Ciències Socials i Naturals, Tecnologia, Informàtica...), i obri la possibilitat de fer-ne l'explicació **teatralitzada** i participativa.

Les àrees de cultius (testimonials i il·lustratives) són una autèntica formació experiencial, enriquidora en tant que l'alumnat actual és majoritàriament urbanita i desconeix fins els més mínims processos que duen el menjar des d'una llavor a la seua taula.

Hem replantejat el projecte original presentat d'una manera més compacta, més coherent i factible. La possibilitat de transformar positivament el que pareixia un eixorc descampat d'obra en un espai escolar digne, enriquidor, didàctic i de convivència ens ha impulsat, des del primer moment, a fer **classes obertes al cel**. Això ens ha decidit a actuar concentrant-nos en esta primera fase en una primera franja de terreny a l'oest del pati, allà on més falta feia i on véiem més possibilitats i necessitat de canviar l'enjardinat original del centre.

La sort i el privilegi d'estar a les faldes del Montgó i disposar d'un espai de 2.000 metres quadrats ens permet enllaçar la ruta paisatgística i ens dona l'oportunitat de fer classes enriquidores i didàctiques obertes al cel a tot el professorat i a més, a convidar els nostres agents externs a participar, tant com a ponents com a públic (gent del barri, empreses, associacions, famílies...). Hem elaborat un qüestionari i fem, de forma contínua, enquestes als agents externs.

MURALS (evolució del jardí)

Inici dels treballs al jardí

VISITA A LA GENT DEL BARRI: L'HORTET DE PILAR (enquesta)

Classes obertes al cel sota la direcció de MARA BAÑÓ MARÍ, directora del celler «LES FRESES» de Jesús Pobre

CONCERTS MUSICALS AL JARDÍ

SALUDA

L'ALUMNAT D'FPB EN SERVEIS ADMINISTRATIUS
I LA COORDINADORA DE PROJECTES
DE L'IES SORTS DE LA MAR

SALUDA

a

En/Na VICENT MARZA IBANEZ
conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

i el convida a la inauguració del **jardí Sorts de la Mar a Dénia**, projecte Jardí Cultural i Sostenible seleccionat per la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, que se celebrarà el proper dijous dia 4 de maig de 2023 a les 11:00h a l'IES Sorts de la Mar de Dénia.

INMACULADA NAVARRO NAVARRO
coordinadora de projectes

li prega la seua assistència i aprofita l'avinentesa per reiterar-li l'agraïment i expressar-li la seua consideració més distingida.

Dénia, 27 d'abril de 2023

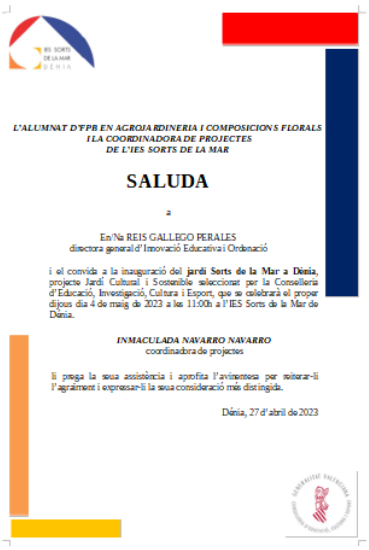

L'ALUMNAT D'FPB EN AGROJARDINERIA I COMPOSICIONS FLORALS
I LA COORDINADORA DE PROJECTES
DE L'IES SORTS DE LA MAR

SALUDA

a

En/Na REIS GALLEGO PERALES
directora general d'Innovació Educativa i Ordinació

i el convida a la inauguració del **jardí Sorts de la Mar a Dénia**, projecte Jardí Cultural i Sostenible seleccionat per la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, que se celebrarà el proper dijous dia 4 de maig de 2023 a les 11:00h a l'IES Sorts de la Mar de Dénia.

INMACULADA NAVARRO NAVARRO
coordinadora de projectes

li prega la seua assistència i aprofita l'avinentesa per reiterar-li l'agraïment i expressar-li la seua consideració més distingida.

Dénia, 27 d'abril de 2023

L'ALUMNAT DEL PMAR (3r ESO)
I LA COORDINADORA DE PROJECTES
DE L'IES SORTS DE LA MAR

SALUDA

a

En/Na JOSEP MASCARELL ROCA
subdirector general d'Innovació i Qualitat Educativa

i el convida a la inauguració del **jardí Sorts de la Mar a Dénia**, projecte Jardí Cultural i Sostenible seleccionat per la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, que se celebrarà el proper dijous dia 4 de maig de 2023 a les 11:00h a l'IES Sorts de la Mar de Dénia.

INMACULADA NAVARRO NAVARRO
coordinadora de projectes

li prega la seua assistència i aprofita l'avinentesa per reiterar-li l'agraïment i expressar-li la seua consideració més distingida.

Dénia, 27 d'abril de 2023

PLURILINGÜISME: JOCS

Un dels jocs consisteix a identificar les plantes del jardí. Han d'unir la imatge amb el nom de la planta corresponent a partir d'un itinerari:

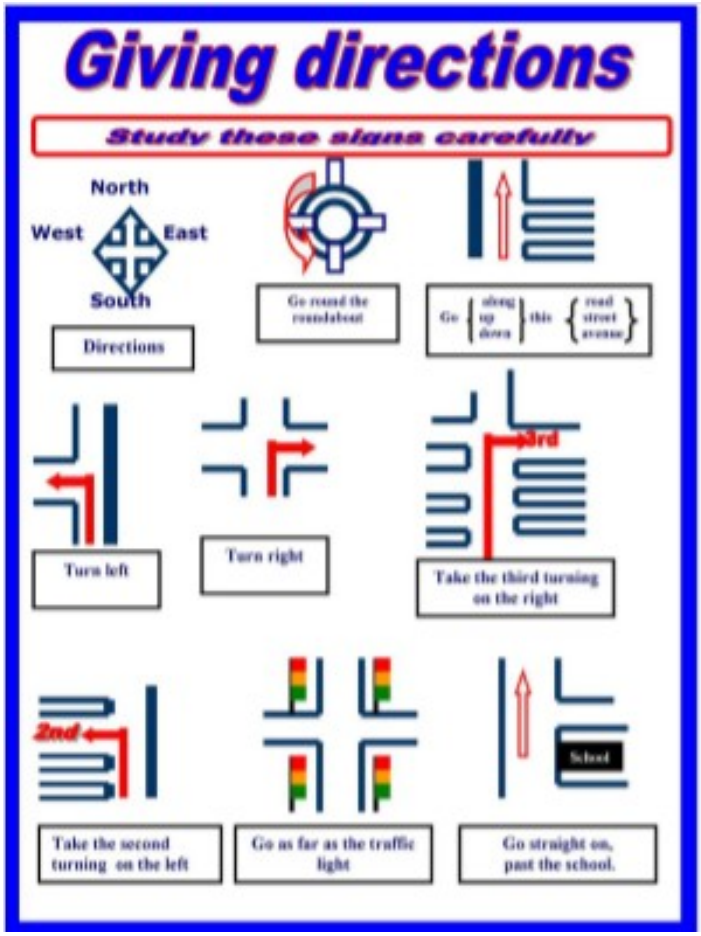

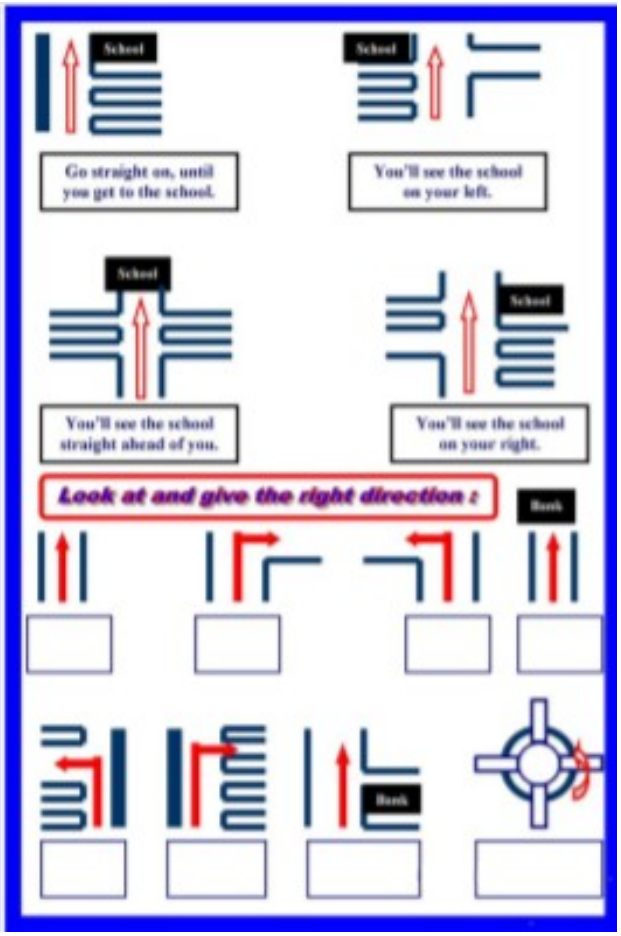

1- Per una banda, estan les fitxes de les plantes.

2- Per una altra banda, els noms de les plantes.

EVERGREEN OAK

CARRASCA - CHÊNE VERT - STEINEICHE

VINE

PARRA - VIÑA - TREILLE - VIGNE - WEINBERG

Com veurem tot seguit, hem planificat 7 zones paisatgístiques i didàctiques aptes per al discurs conceptual, cultural, històric i cronològic. També veurem l'evolució amb imatges.

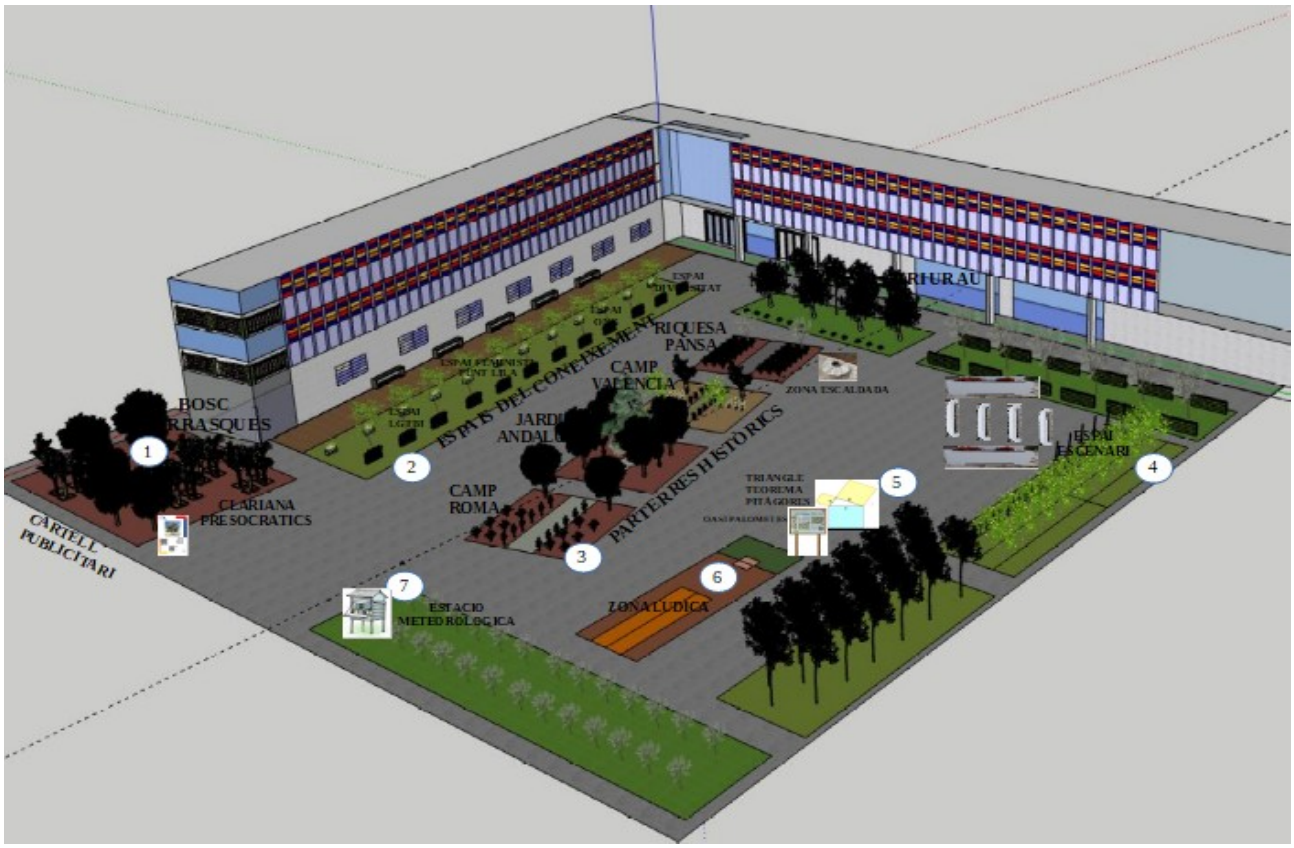

2. ZONA 1: EL PAISATGE NATURAL MEDITERRANI DE CARRASQUES

Només entrar a l'IES per la porta corredissa exterior del pati, s'obri un camí que duu a la porta de vidre que dona al hall d'entrada principal. A la tanca, podrem veure un cartell publicitari amb una imatge tridimensional amb totes les zones que integren el jardí i que comporten una programació d'activitats didàctiques amb un codi QR que permetrà la visita virtual del jardí. Al cartell publicitari, també inclourem els logotips dels participants i col·laboradors com són: l'Ajuntament de Dénia, empreses, associacions, El Parc Natural el Montgó i altres.

A banda i banda de l'entrada el paisatge mediterrani de la Marina rep al visitant. Abarca un bon tros del frontis de la tanca del centre en esta zona. Així, vist des de l'interior, es comunica visualment amb **«El Parc Natural el Montgó»**, panorama omnipresent a tot el pati, del qual volem que siga l'avantsala explicativa i didàctica. Veiem les espècies silvestres que caracteritzaven estos paratges durant mil·lennis abans que l'ocupació humana, des del Neolític, però sobretot a l'Edat del ferro, amb els ibers i amb els romans, desforestara i destruïra la vegetació clímax, natural i autòctona, per a substituir-la per cultius i erms. Es tracta d'espècies duradores, molt adaptades i poc exigents, i que en créixer tenen poc de manteniment.

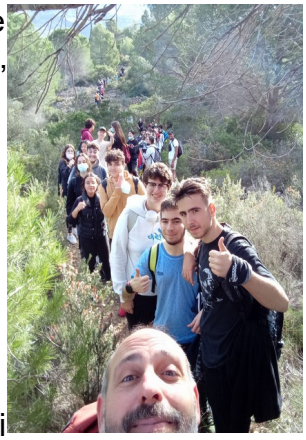

A mà esquerra, aprofitant la raconada davant de les escales d'emergència, reconstruïm una zona de bosc mediterrani de **carrasques** (*Quercus ilex rotundifolia*), on aprofitant l'ombra dels xops hem replantat les carrasques que teníem i que no podien créixer abans. Recrearem un espai amb arborcers o arboç (*Arbutus unedo*), marfull (*Viburnus tinus*), lligabosc mediterrani (*Lonicera implexa*) i arítjol (*Smilax aspera*).

3. ZONA 2: ELS ESPAIS DEL CONEIXEMENT

El bosc mediterrani va degradant-se fins a entrar a «Els espais del coneixement», és el primer parterre a mà esquerra davant de la finestra de la sala de professors. Es conforma així un espai de garriga i màquia: olivera borda o ullastre (*Olea europaea L. var. sylvestris*), coscoll (*Quercus coccifera*), mata (*Pistacia lentiscus*), aladern (*Rhamnus alaternus*), margalló (*Chamaerops humilis*), cepell (*Erica multiflora*), estepa blanca (*Cistus albidus*), pebrella (*Thimus piperella*), frígola (*Thimus vulgaris*)... Amb l'ajuda, directrius i donacions del Parc natural del Montgó hi introduirem també plantes endèmiques del Montgó.

Aquest parterre llarg i pla arrimat a l'ala oest de l'edifici ha estat completament reconvertit en una successió de parterres separats per unes replacetes, que volem dotades de bancs per seure a l'ombra, destinades a punts de descans i de trobada, creades per a afavorir el diàleg i la convivència.

Repensant la zonificació del pati, la nostra intenció és usar les replacetes com a aules i punts de reunió per a petits grups en activitats concretes (activitats de tutoria, activitats del programa TEI, etc.) i, durant els patis, que siguen llocs per a grups específics d'alumnes (grups de mediació, col·lectiu LGBTI, potser recuperar la biblioteca de pati, sindicats...), on se senten arrecerats i segurs, on poder exercir la **inclusió** i se senten representats i acollits. El departament d'Orientació i les coordinadores d'ESO i TEI, i d'Igualtat i Convivència, segur que en sabran trobar un bon ús. Volem que les replacetes tinguen cadascuna un nom dedicat a algun personatge (preferentment dones) referents en les lluites pels drets humans. Repassem-los:

La Clariana dels Presocràtics:

A una clariana, enmig del bosc de carrasques, hem dedicat este espai als iniciadors de l'estudi filosòfic de la Physis (la natura), sense el qual no hi hauria ciència física ni ecologia. Pensem que dins d'un projecte basat en l'estima i el respecte als paisatges vegetals, no pot faltar el reconeixement a les persones que començaren a la nostra cultura a esbrinar el coneixement sobre la realitat i el cosmos.

Replaceta de Margaret Mead i Ruth Benedict:

Representants de l'antropologia feminista, pensem que han d'estar presents al jardí per la curiositat i l'estima al seu treball i pel seu compromís amb els Drets Humans. Margaret Mead i Ruth Benedict, antropòlogues i etnòlogues estatunidenques del s.XX. Eren parella i estaven orgulloses de ser dones treballadores en el món acadèmic en un moment en que no era freqüent. Les dos autores lluitaren per una societat més justa i igualitària, contra el racisme, la fam al món i la contaminació, i per la consecució dels drets civils, per la moral sexual, el pacifisme i l'ecologisme. Esta replaceta es constitueix en un espai lliure de gènere on el col·lectiu LGBTI pot tindre un espai representatiu i de seguretat.

Replaceta Olympe de Gouges:

Filòsofa il·lustrada del s.XVIII i lliure pensadora, pionera del feminisme i partidària d'abolir l'esclavitud. Durant la gran revolució va redactar la Declaració de Drets de les dones, les grans oblidades pels revolucionaris, però la resposta fou detindre-la i condemnar-la a la guillotina. És l'espai reservat al moviment feminista i a fer de Punt lila del centre.

Replaceta Victòria Camps:

És doctora en filosofia, catedràtica d'ètica i filosofia del Dret Moral i Polític, i autora d'obres sobre la democràcia, l'estat del benestar, l'ètica dels mitjans de comunicació, el disseny i la gestió de l'ensenyament i, en els darrers anys, la bioètica. També treballa el paper de la dona en la vida política, de la democràcia participativa i d'una ètica cívica. Presidenta d'honor de l'ONG ACNUR. Exemple d'implicació social i d'aplicació de la filosofia a la praxis quotidiana. També diu que l'ésser humà necessita el silenci i la reflexió, i un espai on escoltar als altres i a nosaltres mateixos, com pot ser esta replaceta dedicada a les ONG i les iniciatives solidàries.

Replaceta Bertrand Russell:

Matemàtic i filòsof conegut per les seues contribucions a la defensa dels drets humans i al desenvolupament de la lògica simbòlica. Russell va escriure desenes de llibres i assaigs de filosofia. Va treballar com a professor universitari i durant uns anys dugué avant un projecte d'escola on es practicaven formes d'ensenyament respectuós i lliure, sense violència. Va destacar també en la lluita pel pacifisme i contra les armes nuclears. El 1950 va guanyar el premi Nobel de literatura «en reconeixement als seus escrits variats i significatius en què defensa els ideals humanitaris i la llibertat de pensament». Esta replaceta, per la seua grandària i accessibilitat, vora la porta cap al hall del centre, es dedica a espai de la diversitat, on l'alumnat amb NESE de la nostra Aula específica tindrà el seu punt de trobada.

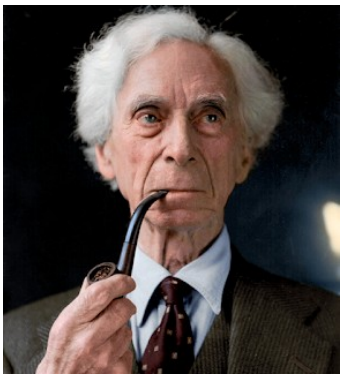

Els espais de vegetació entre les replacetes, primaran dotar-les d'ombra, aprofiten alguns dels arbres que ja hi havia plantats, mentre que altres han estat trasplantats per a separar l'àrea de les pistes de futbet de l'àrea del nostre jardí cultural i sostenible. Es reforçarà la vegetació arbòria amb moreres, i es refarà tot el sotabosc amb aromàtiques mediterrànies: romer (Rosmarinus officinalis), camamil·la, espígol, sàlvia... En esta primera fase d'execució s'ha hagut de treballar molt en l'excavació dels parterres i en la seua millora, ja que l'enjardinat original no permetia ni el creixement adequat dels arbres. Es triaran les espècies en coherència amb el nou enjardinat i els criteris de sostenibilitat.

4. ZONA 3: PARTERRES HISTÒRICS

SUBZONA 1. EL CAMP ROMÀ

L'enjardinat didàctic que hi hem planificat reconstrueix un paisatge d'època romana, on conflueixen cultius extensius. A esta zona, hem volgut representar les Sorts de la Mar i l'antropització del paisatge, per això hem plantat tres **oliveres** (*Olea europaea*) de varietat vilallonga i vint-i-dos ceps (*Vitis vinifera*) de monastrell en quatre rengs, per a fer vi. Els posarem amb un emparrat baix. Amb el Neolític apareix la necessitat de desforestar i destruir el paisatge natural per a construir un paisatge artificial, basat en la necessitat de terres de cultiu de secà. Primer, per als conreus de subsistència de secà de cereals (ordi i blat) i llegums (guixes, faves, cigrons, llenties...). Després, ja a l'Edat del ferro, els fenicis hi duran els conreus comercials de l'olivera per a oli i de vinya per a fer vi. Cal recordar que molt prop d'ací, a la serra del Montgó, hi ha el jaciment de l'Alt de Benimaquia on hi ha els cups de vi més antics trobats a la Mediterrània occidental (s.VII aC). Recordem que tenim constatada arqueològicament la producció d'oli i vi per a exportació d'època romana des del municipium de Dianium per mar, amb àmfores característiques com la Dressel 20 d'oli i les Dressel 2/4 i 30 de vi. Anualment sembrarem cereals en els fraus entre els rengs, recreant a més la rotació biennal, en què se sembrava cereal només un any de cada dos, deixant-lo en guaret l'altre any. Se sembrarà cada any un parell d'ordes de cereal: una varietat primerenca d'ordi (*Ordeum vulgare*) que sembrada a la tardor permeta veure'n el cicle vegetatiu i les espigues madures a mitjans o finals de juny. També ens plantegem, amb l'ajuda de

l'Associació de Veïns de Jesús Pobre, sembrar algun blat propi de la Marina que tinga un cicle de gener-febrer a juny. Molts alumnes desconeixen l'origen del pa i la pasta que mengen. A les vores exteriors del parterre plantarem unes mates d'espígol com a representant de la vegetació natural que encara sobreviu als màrgens de les parcel·les. Plantarem també uns rosers per a la seua funció de bioindicador de les possibles plagues dels ceps. Atrauran també els insectes.

olivera

SUBZONA 2. EL JARDÍ ANDALUSÍ

Els 500 anys de cultura andalusina a la Marina Alta es caracteritza per la introducció d'espècies noves i per l'extensió de cultius de regadiu, de les hortes. Hi veurem les Sorts de la Mar a Al-Andalus, es pretén representar l'hort jardí andalusí, com els que hi hauria ací mateix als palaus i als rafals de la medina Daniya que vorejaven el camí cap a l'alqueria de Xàbia. L'IES està a uns 500 metres del raval andalusí del Fortí amb restes conservades i visibles. La senda que divideix en dos el parterre recorda les séquies del regadiu i en el seu centre un ciprer amb la seua verticalitat rememorarà una font amb el seu sortidor. L'aigua del jardí andalusí amb la seua referència als rius del paradís islàmic estarà present simbolitzada

per altres elements per motius de despesa i practicitat. Integrarem en el discurs didàctic la referència a la sénia del carrer del costat: A Dénia, reguen en sénia.
També a cada costat i entre els dos cítrics, plantarem sengles canyamelars. La canyamel índia és un dels altres cultius introduïts a Europa pels musulmans i que al s.XV serà la base d'una indústria sucrera valenciana radicada a la Safor i a la Marina Alta (amb els trapigs del Verger i de Pedreguer). La canyamel cal tallar-la cada any i es podrà aprofitar com a dolç o com a suc, enllaçant amb el record no tan llunyà de comprar i menjar canyamel als porrats de la comarca.

SUBZONA 3. EL CAMP VALENCIÀ

Ací, recordarem les Sorts de la Mar i la Dénia ja valenciana. Un parterre on reconstruïm un paisatge agrícola del secà costaner valencià del s.XVII-XVIII. Després de l'expulsió dels moriscs i fins ben entrat el s.XX a moltes zones, la població es concentra a les zones d'horta i s'estenen els secans. Els secans, ací, a banda de la trilogia mediterrània per a l'autoconsum, s'incorporen des del s.XVII als mercats internacionals (sobretot anglés i francés) amb cultius arboris modestos com els garrofers i els ametlers. El port de Dénia facilita l'exportació per mar de garrofes (combustible de primera qualitat per als cavalls nord-europeus) i d'ametles

(presents d'ençà als cakes i gateaux de tota Europa allà on no hi ha ametlers!). En el discurs d'esta zona cronològica aprofitarem les moreres (profusament plantades als parterres perimetrals) de l'antic enjardinat del centre per a parlar de la indústria de la seda valenciana, amb una fira anual de seda a Pego i amb la darrera fàbrica de seda valenciana a la veïna comarca de la Safor. Plantejarem la possibilitat amb el departament de ciències naturals de criar alguns cucs. En este parterre i el següent la referència a la visita a Dénia del botànic Cavanilles ha d'estar present ineludiblement, ja que parla explícitament de la capdavantera agricultura deniera de finals del segle XVIII.

Als quatre cantons del parterre plantem quatre **ametlers** *(Terminalia catappa)*, i entremig hem plantat 14 ceps de moscatell en dos rengs, per a crear un parral de raïm de taula, com el que hi havia a les casetes de camp. Hem hagut de renunciar a la idea de sembrar-hi cap cultiu de regadiu perquè ens han aconsellat d'allunyar tant com puguem el regadiu dels ceps. Estudiarem la possibilitat de sembrar-hi algun conreu en secà i fins reconstruir una rotació triennal amb cereal (ordi de sis carreres, avena, blat...), llegums en secà i guaret. A les vores una franja de botges de camamil·la groga i mates de romer, recorden la vegetació natural arraconada als màrgens dels conreus.

SUBZONA 4. LA RIQUESA DE LA PANSA

Revivim les Sorts de la Mar i el moscatell per fer pansa. Un espai monogràfic de la pansa de moscatell, de la pansa de Dénia, la famosa Valencia raisin o Denia raisin o simplement denias, que al llarg del s.XIX i fins a l'aparició de la fil·loxera ara fa 100 anys, dugué el nom

de la ciutat fins a Amèrica i Rússia, i per tota l'Europa atlàntica. El Museu Etnològic de Dénia, amb la cambra convertida en sala expositiva sobre el cultiu de la pansa, i la resta que evoca el moment d'apogeu de l'exportació pansera per les grans famílies de la ciutat, tindrà al nostre centre un complement magnífic per a ús didàctic, escolar i social.

El curs 2022/2023, a finals de setembre, encetarem la **«Festa de l'escaldà»**, dins d'una jornada de portes obertes a escolars d'altres centres, famílies, gent del barri, visitants i turistes. Reviurem el procés de transformació del raïm moscatell en pansa amb una escaldada dins d'un ambient festiu amb muixeranga, danses i música tradicional de dolçaina i tabalet. Pretenem fer-ho cada any com a part de l'oferta formativa del centre per a la nostra comunitat escolar i per a les que vulguen compartir-ho amb nosaltres i visitar-nos. En uns anys podrem fer servir el nostre raïm, la llenya que haurem esporgat del mateix jardí, el nostre fornet, canyissos, etc.

ZONA ESCALDADA

Al parterre hem plantat quatre rengs o camades de sis **ceps** (*Vitis vinifera*) de raïm moscatell. Al fons, davant ja de l'edifici, hem plantat dos **garrofers** (*Ceratonia siliqua*) que amb el temps donaran ombra i verticalitat. Hi hem renunciat als lledoners perquè en atraure els pardalets pels seus lledons eren incompatibles amb el raïm. A les vores i màrgens, plantarem aromàtiques autòctones com la frígola (*Thymus vulgaris*), l'herba d'olives o sajolida (*Satureja horensis*) i la pebrella (*Thymus piperella*), d'ús culinari; i també les herbes panseres: jolivarda (*Dittrichia viscosa*) i botja pansera o botja rossa (*Artemisia campestris*).

Haver deixat el conreu del moscatell per a este parterre, no només respon a un criteri cronològic, sinó també a una intenció pràctica i expositiva. Així la nostra intenció és poder fer cada any una escaldada de pansa com les que feren rica esta comarca durant tot el segle XIX. Si podem fer-la, serà la primera escaldada feta i pensada amb intenció escolar. Dins d'horari escolar, feta amb i per alumnat, professorat i famílies, amb assessorament per suposat, pot atraure alumnat d'altres centres i obrir-se a la gent de la ciutat i als visitants.

Per això este parterre i els seus ceps han d'estar ací, vora la porxada, per a poder recrear els tres elements paisatgístics tradicionals: el camp de **ceps**, el **riurau** i el **sequer** amb el forn d'escaldar. La proximitat de la gran porxada de l'edifici ens permet recrear-hi l'ambient del riurau, l'emblemàtic edifici rural valencià obert als vents per grans pòrtics on s'arreceraven a la nit i els dies plujosos els canyissos plens a vessar del moscatell en procés de pansificació. Just, davant, hi haurà el sequer i el forn, que hem planificat per a la segona fase del projecte.

L'àrea de **«plantes del riurau»**: plantes de flor com rosers (*Rosa sp.*), clavellineres (*Dianthus sp.*), geranis (*Pelargonium sp.*)... i d'aroma com xameler (*Jasminum sambac*), gesmiler (*Jasminum oficinale*), lligabosc (*Lonicera implexa*), dama de nit (*Cestrum parqui*), nadaletes (*Narcissus tazetta*), vareta de sant Josep (*Philadelphus coronarius*)... D'ombra i humitat: falagueres, cal·les (*Zantedeschia aethiopica*)... És l'ambient de les plantes ornamentals tradicionals de la zona durant tot el s.XIX i XX abans de la globalització.

5. PRODUCTES DE LA TERRA: DIDÀCTICA

En el plantejament del jardí històric hem planificat sempre la seua sostenibilitat i per a garantir-la cal que siga aprofitable. **Les possibilitats didàctiques** de fer el nostre **oli**, de fer el nostre **vi**, de fer la nostra **pansa**, **confitures**, **melmelades**, **sucre de canya** (o almenys melassa), **farina** i **pa**, **ametles**, **garrofes**, **taronges**, **magranes**, **hortalisses** i **llegums**... Poder-les consumir dins del centre tota la comunitat escolar durant les jornades lúdiques i de portes obertes, fins la possibilitat de repartir els productes dels nostres conreus a les ONG (departament de Religió) i la participació de l'alumnat amb una paradeta expositiva al **«Mercat de la Terra»**, segur que donaran la utilitat necessària per a la seua **perdurabilitat en el temps** i per engrescar a tota la comunitat educativa en el seu ús. El que, hui, plantem i sembrem es **prolongarà en el temps** i serà l**a collita de noves generacions escolars**.

Confitura de taronja | posarcu...
posarcullerada.wordpress.com

Confitura de taronja (amarga)...
bojosperlacuina.com

Confitura de Taronja 400Gr - ...
coopsoller.coop

6. LA PANSA

Què és l'escaldada de la pansa? Per què seria important que la férem?

Si no hi ha pansa, no hi ha dansa, diu la dita popular a la nostra comarca. La pansa va ser el centre de l'economia deniera durant uns 100 anys i la seua importància no només fou local sinó que abraçava zones tan distants com Massarrojos a la ciutat de València, les Riberes, la Vall d'Albaida i el Comtat, com les dos Marines. Del conreu del raïm de moscatell i de la seua transformació en pansa exportable depenia la possibilitat de fer diners amb què poder pagar tot el que no podien fabricar dins de la família i, massa sovint en la societat tradicional valenciana, també en depenia la mateixa subsistència de les famílies pobres.

Per això, l'escaldada, el moment de transformar el raïm en pansa era la culminació de tot un any d'esforç i treball, i sempre acabava en una festa d'esperança per la renda obtinguda.
La pansa, ací, almenys, des d'època andalusina, s'havia fet tradicionalment secant el raïm acabat de tallar del cep directament al Sol, és el que s'anomena pansa verge. Emperò, el que feu possible al s.XIX la producció a gran escala de la pansa deniera per a exportar-la als creixents mercats del món industrialitzat va ser la invenció i l'ús de la tècnica de l'escaldada per a accelerar el procés de assecatge. La tècnica consisteix en la destrucció de la capa exterior quasi impermeable de la pell del raïm per a facilitar l'evaporació de la humitat interior i la deshidratació que permet conservar i exportar el raïm, a més de concentrar-ne els sucres i aromes, convertint-lo en un aliment calòric i una autèntica golosia per a un món industrialitzat encara sense problemes de sobrealimentació.

Associació de Veïns i Veïnes de Jesús Pobre

L'escaldada, en si, consisteix a destruir eixa capa per la immersió dels penjolls de raïm moscatell dins d'una caldera d'aigua bullent amb l'addició de lleixiu de cendra o sosa càustica. Durant uns moments a l'aigua se li havia posat un grapat d'herbes panseres que actuarien de colorants naturals per a tintar la pansa i donar-li un color més abellidor. Una volta preparat correctament el lleixiu i l'aigua bullint, es posa el raïm dins de la cassa (com una espècie de colador gran de fil d'aram) i se'l clavava a la caldera durant uns segons. Si el lleixiu s'havia preparat correctament i s'havia escaldat com cal, la pell del raïm es «tallava», és clevillava de manera que la deshidratació seria més ràpida i uniforme. Si el procés o la barreja no es feia bé, el raïm podia llançar-se a perdre (per excés de sosa o de calor) o tardar més en pansificar perquè havia quedat poc «tallat» (lleixiu fluix o poc escaldat). Una volta escaldat, el raïm passava directament als canyissos que es duien al sequer i es posaven al Sol. Cada nit o quan amenaçava pluja els canyissos s'empilaven dins del riurau per a arrecerar la pansa i que no es banyara i podrira. I així cada dia fins que es secava del tot la pansa, que perdia un 70% de l'aigua i es podia dur a vendre.

Solia ser una faena de tota la família i fins i tot de diverses famílies que escaldaven en comú i feien la faena en conlloga, ja que no totes disposaven de fornet i riurau. Eixe caràcter

d'esforç i esperança col·lectiva derivava sovint en un ambient festiu de música, cançons i danses, menjar i beure, especialment a poqueta nit quan, ja amb el forn apagat i cansats però satisfets s'ho podien permetre. Sovint, la gent feia nit al mateix riurau o a la caseta annexa, sobretot si el poble parava lluny.
Actualment, el procés tradicional de la fabricació de la pansa, viu un moment de reviscolament, almenys, pel que fa al seu aspecte cultural, etnològic, de fer poble, i cada volta més localitats fan una escaldada festiva i lúdica destinada als locals i visitants. Nosaltres podríem ser els primers, fins a on sabem, a fer-ne que dins d'una programació escolar i de forma estable, ja que disposaríem amb el temps d'infraestructures i mitjans propis. La Generalitat Valenciana l'ha declarat BIC (Bé d'Interés Cultural) el 2018 i es podria demanar assessorament i ajuda a l'associació de Veïns/es Jesús Pobre, a l'associació Riuraus vius, promotores de la declaració i de moltes escaldades populars.

7. PROPOSTA SEGONA FASE: FINALITZACIÓ ENJARDINAT

Després del replantejament que hem fet, hi ha tota una part del pati que queda pendent d'enjardinar, la meitat est, a tocar de les pistes de futbet i de bàsquet. Té una forma trapezoïdal, el costat curt més ample està davant del parterre de la porxada.
Hi Ha un reng d'arbres que separa el nou enjardinat de l'àrea de les pistes de futbet. Açò ja ho hem fet ara, ja que hi hem aprofitat els arbres de l'antic enjardinat que havíem de trasplantar.
Un camí transitable perimetral de quatre metres d'amplària. A banda de permetre, si cal, d'arribar el trànsit rodat fins la porxada de l'edifici, pot fer la funció de pista d'atletisme.
Una part d'uns 16 metres quadrats destinada a complementar la subzona 4, just a la seua vora i prop de la porxada. Es tracta d'una zona plana on poder muntar el fornet d'escaldar la pansa, si es pot integrat en una estructura de marge de pedra seca, que conforme bancs on seure durant el curs ordinari. Un arbre que puga créixer i fer-hi ombra de manera estacional en seria el complement ideal. La resta hauria de ser un lloc ample i pla per a fer de sequer on poder escampar els canyissos per a secar la pansa.

8. ZONA 4. ESCENARI

Serà la zona de les actuacions musicals i també un espai d'uns 144 metres quadrats de relax, meditació, mediació i reunió en grup. Aprofitant la pista d'esports, plantegem muntar un escenari mòbil i provisional quan fem actuacions musicals, espectacles, teatre, música, poesia, concerts, etc. Allí posarem banquets per seure formant les grades d'una platea i jardineres delimitant-les amb flors de temporada. El departament d'Orientació podrà treballar el tema: «Convivim al Sorts» perquè tots junts som convivència.

9. ZONA 5. TRIANGLE TEOREMA DE PITÀGORES I OASI DE PALOMETES

Espai d'uns 100 metres quadrats dedicat al departament de Matemàtiques. Dissenyarem un triangle rectangle amb regadores de formigó (a= 2m b= 3m c= $\sqrt{13}$) que faran funció de jardineres i sembrarem amb plantes aromàtiques (espígol, camamil·la groga, romer...) per a que vinguen les palometes. Els cultius americans en regadiu que complementarien el discurs del parterre «El camp valencià» els hem hagut de desplaçar als quadrats del teorema de Pitàgores. De fer algun cultiu allí, caldria fer-lo en cossis i no en terra. En els espais de les àrees dels quadrats de cadascun dels costats del triangle amb les mesures de: 2mx2m, 3mx3m i la hipotenusa, l'arrel quadrada de 13, (3,60mx3,60m), plantarem hortalissa (cultius americans com carabasses, moniatos, cacauets, dacsa, creïlles...), encara que la majoria d'ells tenen cicles de cultiu estiuencs i necessitaríem disposar de sistemes d'autoreg i de la possibilitat de tindre'n cura durant l'estiu. Així podrem treballar el Teorema de Pitàgores, aplicant la jardineria i l'agricultura. En matemàtiques, el teorema de Pitàgores és una relació fonamental en geometria euclidiana entre els tres costats d'un triangle rectangle. L'àrea del quadrat de la hipotenusa és la suma de les àrees dels quadrats dels altres dos costats ($c^2=a^2+b^2$). En esta zona, posarem el cartell de ZERYNTHIA, «Oasi de Palometes», «Oasis de Mariposas», projecte a nivell estatal per a protegir i conservar els lepidòpters. Hem de sembrar i plantar les plantes més adequades per a les palometes i altres pol·linitzadors, i així afavorir-ne el desenvolupament. Els logotips dels agents externs també apareixeran en el

cartell i es beneficiaran de la publicitat a nivell estatal. A banda, en presentar el projecte a través dels mitjans de comunicació i organitzar qualsevol activitat relacionada amb el «Oasis de Mariposas», ZERYNTHIA apareixerà com a promotora de la iniciativa i el Hashtag (#OasisDeMariposas) utilitzat al fer difusió per les xarxes perquè tinga una major visibilitat. El nostre cartell tindrà un codi QR que portarà al projecte en iNaturalist, on el Parc Natural del Montgó i nosaltres podrem compartir les nostres observacions.

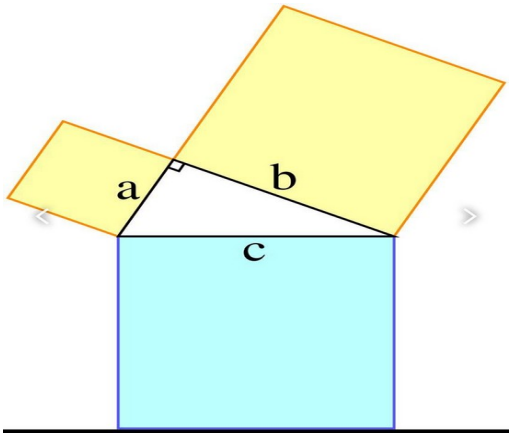

10. ZONA 6. ZONA LÚDICA

Un espai amb arbrat i vegetació que envoltarà una àrea per als Jocs de punteria i diana, jocs tradicionals del món que es pretén donar a conéixer per part del departament d'Educació Física, per a fomentar-los entre l'alumnat. El nucli d'esta àrea serà una bitlera o pista de 4 x 11 metres. Estes mides permetrien de jugar a petanca, botxes i bitles, entre d'altres jocs.

En què consisteix el joc de les Birles?

Les Birles és un joc tradicional del País Valencià i de Catalunya. El primer document en el que apareix la paraula birla data de l´any 1402, segons afirma Joan Coromines en el seu diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana.
És paregut als “bolos”, però s’utilitzen birles que són de fusta en forma de tronc-cònica.

La zona de joc s’anomena carrer i té un mínim de 2 metres d’ample. Segons l’edat de les persones que participen, el llarg pot variar entre els 4 i els 8,70 metres. A un extrem, se situa la línia de llançament i a l’altre la zona de plantada. En esta es planten les birles, tres davant i tres darrere, en dues files, i totes elles separades per una distància igual a una birla.
Per aconseguir l’objectiu, s’ha de deixar una birla dreta (fer bona); cada jugador realitza fins a tres llançaments. Poden aconseguir l’objectiu amb el primer, segon o tercer motxo. En escolars, cada persona realitzarà tres sèries alternes de tres tirades cadascuna i poden aconseguir fins a un màxim de 9 bones (punts). Quan una persona realitza la primera tirada, independentment d’aconseguir fer bona, s’hi tornen a plantar les birles que ha tombat i realitza la següent tirada. Així fins a les tres tirades per sèrie; a continuació es canvien els papers: qui ha tirat passa a plantar, qui ha plantat passa a replegar motxos i esta passa a tirar. Així van rodant fins que totes les persones han realitzat les tres sèries. Guanya qui més bones aconsegueix.
Quan juguen en més d’un carrer i estos estan un al costat de l’altre, per evitar accidents, cal plantar en tots els carrers a un temps i donar l’ordre de llançar quan tots els carrers estiguen lliures.

Participants i competicions:

El nombre de participants és lliure, però per fer més àgil el joc, l'idoni són 3 persones per carrer.

La Federació de Jocs i Esports Tradicionals del País Valencià organitza diverses competicions al llarg de tot l´any en la que competeixen esportistes federats, tant dones com homes. D'entre totes les cites, la més multitudinària és el Trofeu de Birles Platja Ciutat de València.

Birles i Educació:

Introduir les birles en el nostre centre educatiu és contribuir a la conservació del nostre patrimoni cultural, ja que es tracta d'un esport tradicional.

A més, es tracta d'un esport de "blanc i diana" on, a través d'ell, es treballen diferents aspectes com la concentració, la precisió, la punteria o la força, entre altres. Però també, la competició, el respecte pels contrincants, pel material artesanal i per l´entorn on es practica.

11. ZONA 7. BOSC DE RIBERA

Un espai prop de la tanca del centre, i protegit per vegetació i un rodat metàl·lic, albergarà la caseta amb una estació meteorològica, on els alumnes podran prendre diàriament les dades de temperatura, humitat i pluviositat.

En entrar per la porta, a mà dreta, tot aprofitant el rengle de xops o àlbers (*Populus nigra* o *Populus alba*) que ja teníem i als quals hem millorat el terreny i el regadiu, pretenem reconstruir un **ecosistema de bosc de ribera mediterran**i. Entre els dos primers arbres que ja tenim, hem reservat un espai per a posar la caseta de l'estació meteorològica, de manera que allunyarem el regadiu dels ceps, tal i com se'ns ha aconsellat. L'alumnat hi podrà prendre diàriament les dades de temperatura, humitat i precipitacions. L'estació meteorològica estarà formada per una caseta i uns materials. Això ho controlaran els departaments de Biologia, i de Física i Química. Amb la nova vegetació, farem una bardissa protectora de l'estació meteorològica, que la dissimularan i integraran al jardí. Pel que fa als arbres, els complementarem amb un fleix o freixe valencià (*Fraxinus ornus*) i tamarits (*Tamarix sp.*). L'estrat arbustiu i herbaci es representarà amb garguller o graüll (*Crataegus monogyna*), murta (*Myrtus communis*) i baladre (*Nerium oleander L.*) i falagueres. Pel que fa als arbres, els complementarem amb un fleix o freixe valencià (*Fraxinus ornus*) i tamarits (*Tamarix sp.*). L'estrat arbustiu i herbaci es representarà amb garguller o graüll (*Crataegus monogyna*), murta (*Myrtus communis*) i baladre (*Nerium oleander L.*) i falagueres.

12. GUIA BOTÀNICA

Els departaments de Biologia, llengües, Tecnologia, Informàtica i Gestió Administrativa estan treballant les fitxes amb el nom i la descripció de les plantes del jardí en diferents llengües i amb dos codis QR; el primer per obtindre informació de les plantes de forma escrita i el segon de forma auditiva. El producte final serà un llibre de més de 50 fitxes de les plantes del nostre jardí. Este llibre estarà a disposició de tothom a la biblioteca del centre. L'enllaç és el següent:

http://tecnoies3denia.blogspot.com/p/3eso_27.html?m=1

CARRASCA

Quercus ilex rotundifolia

CARACTERÍSTIQUES:

La carrasca, és un arbre de fulla perenne que pot arribar a tindre fins 15m d'altura. Aquesta, té tiges erectes de color gris. També, presenta unes fulles pubescents el·líptiques, amb el feix verd gris i el revés amb un color blanquinós, que pot arribar a tindre 4m de longitud, amb fins a 8 parells de nervis laterals. Aquestes presenten flors groguenques, reunides en forma d'espigues penjants. A part, la fulla que presenta la carrasca és molt característica.

DISTRIBUCIÓ I CLIMA:

La carrasca, és troba en un clima mediterrani, si volem parlar de la seua distribució, es troba sobre tot en l'interior de la Península Ibèrica. Aquest tius d'arbre, es pot confondre amb l'alzina, ja que aquesta també es troba en un clima mediterrani i té algunes característiques que són molt semblants.

USOS:

Aquest arbre, s'ha utilitzat (concretament l'escorça) en ús medicinal com a un astringent per a tractar les diarrees. La seua fusta és la més preuada per a fer carbó i encara de que és difícil de treballar, s'ha utilitzat per a fabriccar útils de cultiu, bigues o rodes per a carros, etc. També n'hi existeix un tipus de producte fet de l'aigua de la carrasca que serveix per a mantindre la pell molt sana i suau.

ARBOC
Arbutus unedo

CARACTERÍSTIQUES:

L'arboc té un tronc vermellós, a més la seua escorça té un tipus d'escames de colors grisencs i en les seues rames creixen unes flors similars a les del bruc. És un arbre de fulla perenne, de colors verds que destaquen per la seua lluentor. També tenen uns fruits carnossos. En la tardor agafen un color vermell. Té un creiximent molt lent i la seua vida no és molt prolongada (15 anys aprox.)

DISTRIBUCIÓ I CLIMA:

Aquest arbre és originari de l'àrea del Mediterrani. També, té molta facilitat d'adaptació, per aquest motiu el podem trobar en molts llocs: Àfrica, la Península Ibèrica, França, Irlanda, Ucraïna, Mèxic, Cuba, Amèrica Central i gran part d'Amèrica del Sud.

USOS:

Els fruits de l'arboc es solen utilitzar en confiteria o per a obtindre alguns licors. Aquestos fruits són comestibles, però el seu sabor no sol agradar. Tenen una sèrie de propietats antiinflamatòries, antireumàtiques i diürètiques.
Amb les seues fulles també es poden fer infusions.

13. QÜESTIONARI: AGENTS EXTERNS

Al llarg del curs, l'alumnat ha elaborat un qüestionari i ha fet enquestes a la gent del barri, famílies, empreses i associacions. La gent del barri ens ha obert les seues cases i també hem visitat les ermites al Montgó.

IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

PROJECTE JARDÍ CULTURAL I SOSTENIBLE
QÜESTIONARI

Bon dia, em diuen Alba Márquez Crespo i soc estudiant de l'IES Sorts de la Mar de Dénia. Estem treballant en el Projecte Jardí Cultural i Sostenible a classe, ens podria contestar unes preguntes, per favor?

1. Com li diuen a vosté?
2. En quina situació es troba, en aquest moment?

   ☐ Jubilat/da

   ☐ Pensionista

   ☐ Treballador/a

   ☐ Aturat/da

   ☐ Estudiant

3. On treballa?
4. En quin interval està, respecte a l'edat?

   ☐ Fins a 20 anys

   ☐ De 21 a 40 anys

   ☐ De 41 a 60 anys

   ☐ De 61 a 80 anys

   ☐ Més de 80 anys

5. Ha nascut a Dénia?

   ☐ SI ☐ NO

6. Quants anys fa que viu a aquest barri?
7. Per què ha elegit viure ací, al Montgó? Avantatges i Inconvenients.
8. Què és el que més li agrada del barri?
9. Els seus pares, on vivien?
10. Com vivien? De què vivien?

11. Quin era el conreu?

- ☐ Vinyes
- ☐ Tarongers
- ☐ Oliveres
- ☐ Garrofers
- ☐ Altres.....

12. Què ens pot dir de la pansa al barri?
13. Hui, quin és el conreu al barri?

- ☐ Tomaques
- ☐ Albergínies
- ☐ Pebrots
- ☐ Raïm
- ☐ Altres:.....

14. Quins plats (menjars) i begudes (vi Moscatell (Mistela)...) són típics al barri?
15. Com era l'aigua?

- ☐ Salada
- ☐ Dolça

16. Què hi havia (font, safareig on rentaven la roba...)?
17. Hui, com viuen i de què viu la gent?
18. Què ens pot explicar del patrimoni històric de Dénia (castell, esglésies, monuments, museus, ermites...)?
19. Quins llocs són els més importants per a visitar, al barri (Montgó)?
20. Què ens pot contar de l'ermita de Sant Joan?
21. Quins llocs aconsellaria visitar a la gent jove?
22. Quines festes se celebren a l'ermita de Sant Joan?
23. Coneix el poema de Vicent Andrés Estellés sobre l'ermita de Sant Joan?

El Saladar, els Ullals, les Marines,
Negrals, l'Alter. Més enllà, les Bovetes.
Em dic els noms de molt concrets topònims.
Que han arrapat la meua pròpia vida.
Una mar de paraules.
Terra de Retrobament.

24. Coneix el poema de Vicent Andrés Estellés: «Montgó»?
25. Quin tipus de turisme visita el Montgó?

☐ Alemanys

☐ Anglesos

☐ Francesos

☐ Altres: .....

26. Coneix el nostre institut?

☐ SI ☐ NO

27. Què li pareix el fet que fem un Jardí Cultural i Sostenible al nostre institut?

28. Li agradaria participar?

☐ SI ☐ NO

29. Quines idees ens pot aportar?
30. Què li agradaria que conreàrem i plantàrem? Com voldria que fora el jardí?
31. Quines necessitats té el barri?
32. Quines plantes hi ha al barri (Montgó)?
33. Hi ha carrasques?

☐ SI ☐ NO

34. Què ens pot dir sobre les carrasques?

35. Visitaria el jardí del nostre institut?

☐ SI ☐ NO

36. Quants habitants pensa vosté que viuen al barri?
37. Quin percentatge de gent valencianoparlant viu al barri?
38. Quins esports es practiquen al barri (Montgó): senderisme...?
39. Quines són les rutes senderistes al barri (Montgó)?
40. Es fan concerts de música al barri (Montgó)?

☐ SI ☐ NO

41. Vostè depén econòmicament de l'agricultura?

☐ SI ☐ NO

42. Li agrada el clima a Dénia, concretament al Montgó?

☐ SI ☐ NO

43. El nostre projecte, ajuda al canvi climàtic?

☐ SI ☐ NO

44. Ha notat algun efecte generat pel canvi climàtic?

☐ SI ☐ NO

45. Vostè pensa que és necessari la protecció de terres agrícoles?

☐ SI ☐ NO

46. Què faria per a disminuir la contaminació?
47. Pensa que el nostre projecte tindrà èxit?

☐ SI ☐ NO

El resultat de les enquestes és el següent:

	GENT DEL BARRI I ALTRES	FAMÍLIES
Cultiven hortalissa	4	3
Han nascut a Dénia	2	6
Cuinen els plats típics de Dénia	6	8
Tenen oliveres, garrofers, ametlers…	5	2
Els agraden les plantes	9	7
Conèixen els ceps, la pansa…	5	7
Participar activitats jardí	9	10
Tallers: floristeria, còctels, gastronomia, canyissos…	6	5
Participen en la festa "Escaldà"	10	10
Sí actuacions musicals	3	8
Teorema de Pitàgores al jardí	7	10
Estació meteorològica al jardí	9	8
Sí teatre i poesia	8	10
Sí ruta botànica	10	10
Participen jocs lúdics	10	10
Empreses participants	5	6
Interés en la filosofia	3	7
Interés en la història	9	8
Sí jardí 3D	7	8

JARDÍ CULTURAL I SOSTENIBLE

QÜESTIONARI: ENQUESTA

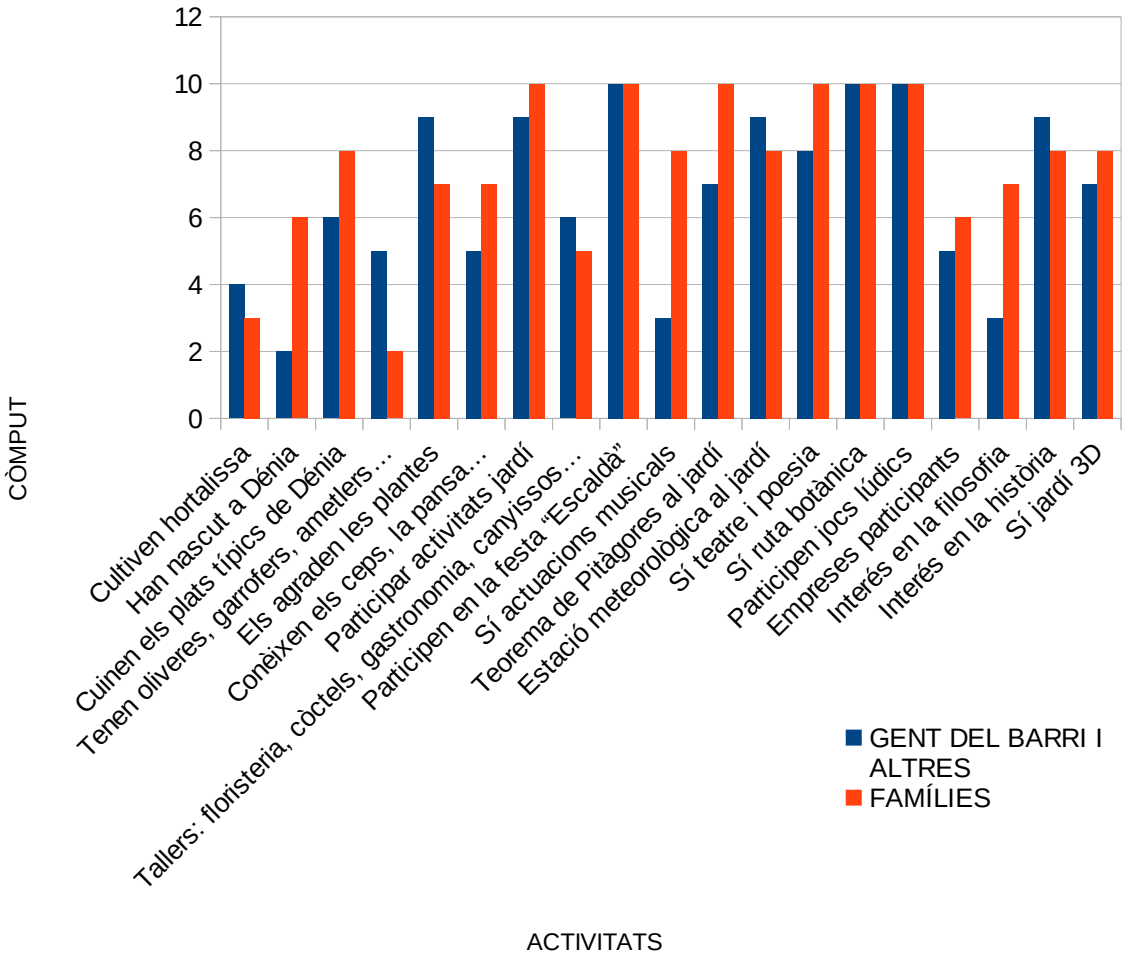

14. JORNADES A MAGAZINOS DE DÉNIA

Mara Bañó Marí, directora del celler «Les Freses» de Jesús Pobre, i Magazinos ens han atorgat de forma gratuïta els ceps de moscatell i monastrell del nostre jardí. Ens han convidat a presentar el nostre projecte amb els materials generats (tríptic, guia turística, plànol 3D, fitxes de les plantes...) en les xerrades culturals i taules redones en la mostra Terra Moscatell 2022 a Magazinos (port de Dénia). Aquesta jornada estava prevista dissabte, dia 26 de març de 2022, però a causa de la pluja s'ha ajornat al dissabte, dia 7 de maig de 2022.

1.BOSC CARRASQUES (fitxa)

2.ELS ESPAIS DEL CONEIXEMENT

-Replaceta la **clariana** dels presocràtics

-L'espai **lgtbi**: replaceta Margaret Mead i Ruth Benedict

-El dret de les dones (espai **feminista-Punt lila**): replaceta Olympe de Gouge

-Espai **ONG**: replaceta Victòria Camps

-Espai de la **diversitat**: replaceta Bertrand Russell

3.PARTERRES HISTÒRICS

-El camp romà. Donem la benvinguda al paisatge d'època romana, basat en el conreu de terres de cultiu de secà per a l'exportació: oliveres, ceps de monastrell emparrats, mates d'esplígol, ordes de cereals, alternant ordi i blat, amb la finalitat de conéixer l'origen del pa.

-El jardí andalusí. Cultius de regadiu, de les hortes, propis de la cultura andalusina. Model del pati central de les cases andalusines de Daniya, prop del centre al barri del Fortí. Un ciprer rememorarà una font central envoltada de bardisses baixes de murta, dos cítrics com el taronger amarg i el ponciler, canyamel i magraners.

-El camp valencià. En aquesta zona es rememorarà el paisatge agrícola del secà costaner valencià. Enmig dels parterres, hem creat un parral de moscatell, com el que trobàvem a les cases i casetes de camp. I a les vores, camamil·la groga i mates de romer.

-La riquesa de la pansa. La famosa pansa de Dénia, al XIX es convertí quasi en monocultiu a tota la zona entre la Ribera i les Marines. Hi ha unes camades de ceps de raïm moscatell; dos garrofers, típics de secà; a les vores plantes aromàtiques com fríguola, pebrella, i herbes panseres com la jolivarda i la botja pansera.

c/ Híades, 10 (03700) DÉNIA (Alacant)
Apartat de correus, núm. 665
tel.: 966428235/639513305 03015932@gva.es
http://mestreacasa.gva.es/web:https://n9.cl/jcit

MAGAZINOS
CUINA DE TERRITORI: TERRA MOSCATELL 2022
LA FIRA DE VINS DEL MOSCATELL DEL MEDITERRANI

blanc moscatell sec
LES FRESES
DE JESÚS POBRE

MAGAZINOS
UN ESPACIO PARA VIVIR

És una acció que aposta pels productes del territori i els seus productors de la mà de DOP Alacant.
El mercat gastronòmic i cultura de Dénia convidarà els seus visitants a realitzar un passeig per La Marina i per Itàlia, país convidat, tastaran alguns dels vins moscatell més característics del Mediterrani.
Terra Moscatell és un esdeveniment organitzat de la mà de Mara Bañó, propietària del celler «Les Freses» de Jesús Pobre, directora d'aquesta fira.
Col·laboració de l'Exquisit Mediterrani, l'Associació d'Empresaris d'Hostaleria i Turisme de la Marina Alta (AEHTMA) i l'empresa de subministraments per hostaleria Hostelbe. Amb aquesta cita es pretén donar a conéixer l'origen i el llegat de la cultural del «Moscatell».
FIRA DE MOSCATELL A MAGAZINOS (PORT DE DÉNIA) (26/03/2022-dissabte 18:30h) ajornat al dissabte 7 de maig de 2022, D'11:00h-20:00h: «Xerrades culturals i taules redones». Cata-Xerrada amb vins de la Cooperativa de Teulada (1 vi sec, 1 vi dolç, pastisseria i dolços).

Els cellers convidats són:

1. Les Freses de Jesús Pobre (DOP ALICANTE)
2. Bodegas Riko de Xaló (DOP ALICANTE)
3. Aida y Luis de Llíber (DOP ALICANTE)
4. Joan de la Casa de Benissa (DOP ALICANTE)
5. Devinamar de Gata
6. Fondarium de Ondara (DOP ALICANTE)
7. Bodega Claudio de Baniarbeig
8. Manu Guardiola Viticultor de Xaló
9. Cooperativa de Teulada (DOP ALICANTE)
10. Cooperativa de Xaló (DOP ALICANTE)
11. Finca Collado de Salinas (DOP ALICANTE)
12. Cent Piques de Fontanars (DO VALENCIA)
13. Enovalencia con bodegas Italianas (País invitado Italia)

PROGRAMACIÓ

Tendrá lugar una "**Experiencia Charla Cultural + Cata maridada".** Una charla para descubrir la cultura del vino moscatel acompañada de una cata de vino maridada con una tapa en el restaurante Les Cuinetes. La programación de actividades experienciales es la siguiente. **En la plaza de «Els Magazinos»:**

11.00 APERTURA POR PARTE DE LA ASOCIACIÓN DE DEFENSORES DE LA MOSCATEL, TONET PUIG & JAUME X. SOLER Y JOSÉ JUAN REUS PRESIDENTE DOP ALICANTE. Después de escuchar a los defensores de la moscatel, se brindará con Vino «Les Freses» en el restaurante «Les Cuinetes».

11:30 MOSCATELES DEL MUNDO (ITALIA) con ANDREA GABRIELLI. Andrea Gabrielli (Director de Etno València), contará la historia de la Moscatel en Italia y presentará unos vinos italianos. Se realizará la cata de un vino maridado con una tapa:

1.MOSCATO D'ASTI DOCG /FABIO PERRONE (PIAMONTE)
2.CRABIONI MOSCATO DI SORSO-SENNORI DOC/NURAGHE CRABIONI (CERDEÑA) (Maridaje de vino con pastelería y dulces).
3.MOSCATO GIALLO ALTO ADIGE DOC/H.LUN (ALTO ADIGE-SÜD TIROL)
4.MOSCATO BIANCO VAL D'AOSTA DOC /CHATEAU FEUILLET (VALLE DE AOSTA) (Maridaje de vino con quesos fuertes)

12:30 LA MOSCATEL Y EL PUERTO DE DÉNIA con JAVIER CALVO (historiador) y vinos de la bodega de AIDA Y LUIS, vino Tahúlla. Javier Calvo, nos habla de la importancia de la industria de la uva moscatel y cómo transformó el puerto de Dénia. Realizaremos una cata maridada con un vino de la bodega de Aida y Luis (Maridaje de vino con salazones y atún).

13:30 EL TURISMO Y LA MOSCATEL. Ruta del vino de Alicante y ruta dels Riurau con LOURDES RUBIO DONAT (Gerente Ruta del Vino de Alicante) y con LUIS SILVESTRE (gerente de la Ruta dels Riuraus). Con el vino Pansa Origen de las Bodegas Riko. La Ruta pretende dar a conocer lo que fue la producción y comercialización de la pasa, no sólo

en la Marina Alta, sino en todo el territorio. Con dos objetivos: la difusión de los recursos del mundo de la pasa y la dinamización de la economía de las localidades de la que forman parte: comercios, restaurantes y alojamiento (Maridaje de vino con cocas de verduras).

17:30 DÉNIA CIUDAD CREATIVA POR LA UNESCO, EL VINO EN LA CULTURA GASTRONÓMICA con Vicent Martín (Asesor Oficina de la Innovació i la Creativitat. Denia Ciutat Creativa Unesco) y DOP Alicante. Cooperativa de Xaló, Vino: Bahía de Dénia. Dénia y la comarca de la Marina Alta son exponentes de la gastronomía a nivel internacional. Cuidamos la tradición y velamos por el futuro de nuestro sistema agroalimentario reconocido dentro de la Red de Ciudades Creativas de la Gastronomía UNESCO en 2015 (Maridaje de vino con pastelería y dulces).

18:30 PROJECTE JARDÍ CULTURAL I SOSTENIBLE, IES SORTS DE LA MAR con Isabel Monserrat, Imma Navarro, Ferran Lluís Naya y Antonia Romero.Cooperativa de Teulada, vino Viña Teulada de la Cooperativa San Vicent de Teulada. Hablarán de la innovación educativa para la sostenibilidad y la transformación de los patios en espacios coeducadores (Maridaje de vino con pastelería y dulces).

19.30 VINOS NATURALES, ECOLÓGICOS Y BIODINÁMICOS: Juan Tárrega de Vinyología Canor, Vino TOR. Juan cultiva dos hectáreas de moscatel centenario. En su casa-bodega junto al mar, en Benissa, produce 2000 botellas (Maridaje de vino con salazones y atún).

20:30 L´ALT DE BENIMAQUIA, EL CELLER MÉS ANTIC DE EUROPA CON JOSEP AHUIR BODEGA Les Freses, Vino Àmfora. Josep y Mara hablarán del yacimiento arqueológico de 'L'Alt de Benimaquia' y como en Les Freses se realiza un vino fermentado y criado en ánforas, emulando las encontradas en dicho yacimiento. Moscatel en crianza oxidativa. La bodega Les Freses se encuentra ubicada en Jesús Pobre y recientemente recibió la Medalla de Oro al Mejor Vino Moscatel 2018 que otorga la Asociación Provincial de Sumilleres de

Alicante (ASPA) (Maridaje de vino con quesos fuertes).

Desde Els Magazinos dan la bienvenida a un evento que además de potenciar la relevancia de esta variedad de vino de calidad de la Comunitat Valenciana, apuesta por la producción de cercanía y por todos los productores que la trabajan.

Els Magazinos apuesta por la buena vida, la buena mesa y un espacio mediterráneo para compartir. Un sitio que ha pasado de caballerizas reales a fábrica de juguetes, Els Magazinos sobrevive en el tiempo sin perder el esplendor de Baix la Mar. Un punto de encuentro de los vecinos de Dénia, un lugar para vivir los valores mediterráneos y disfrutar de la mejor gastronomía de La Marina Alta, de la artesanía local y de las propuestas artísticas en su sala expositiva.

Espacio abierto + territorio + gastronomía + cultura

Els Magazinos: El mercado de un mundo mejor.

Dirección: Carrer del Pont, 19 (Dénia, Alicante)
Horario: abierto todos los días de la semana
https://elsmagazinos.com/
https://www.instagram.com/elsmagazinos/

PRESENTEM EL PROJECTE JARDÍ CULTURAL I SOSTENIBLE

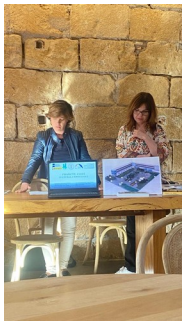

15. LOGOS DELS AGENTS EXTERNS

Ajuntament de Dénia

FAEMPAL 40 años
FABRICA DE EMBALAJES Y PALETS, S.L.

FELIU
MATERIALES CONSTRUCCIÓN S.L.
C.I.F.: B-54660094
Paseo Reina Sofía, 14 A
Tel. 629 223 961
03780 PEGO (Alicante)

Atzaïla
associació cultural

Les Valls
SERVEIS PUBLICITARIS

CLAVATA S.L.
C.I.F. B-54712815
Avda. Alcalde Fernado Alemany, 24
03780 Pego (Alicante)
Teléfono: 616 488 216

IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

PREFABRICADOS
DAS-DING, S.L.
SAGAÑES, S.L
PARTIDA AMBRA, S/N - 03780 PEGO (ALICANTE) · TELF. 965571019 · info@dasding.es

CANFALI
marina alta
www.canfalimarinaalta.com

IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

reparHOGAR
MANTENIMIENTOS - OBRA CIVIL
SERVICIOS - REPARACIONES
INSTALACIÓN AIRE ACONDICIONADO
SISTEMA AHORRO AGUA
C/ Sierra de Aitana, 10 - B - ONDARA
Tel./Fax: 96 643 23 77
reparhogardenia@hotmail.com

ADMINISTRACIÓN DE FINCAS
ASESORÍA
MAYVI ADMINISTRACIÓN, S.L. C.I.F. B54844477
C/ Marqués de Campo 31B, 1º 1ª, 03700 Dénia, Alicante
Tel.: 966 43 26 13 Móvil: 628 768 851 Mail: mayvi@mayvi.es

parc natural del montgó

blanc moscatell sec
LES FRESES
DE JESÚS POBRE

MAGAZINOS

EXCAVACIONES Y DESMONTES
MINIEXCAVADORAS
FELIU s.l.
C/. Paz, 46
Tels. 629 22 39 61 - 695 18 27 30
96 640 03 96
03780 PEGO (Alicante)

FELIU
MATERIALES
CONSTRUCCIÓN S.L.
Paseo Reina Sofía, 14 A
Tel. 629 223 961 - 695 18 27 30
03780 PEGO (Alicante)

GENERALITAT VALENCIANA

IES SORTS DE LA MAR
C/Híades, 10
Apartat de correus, núm. 665
03700 Dénia
Telèfons: 966428235 / 639513305
Web: https://n9.cl/jcit
e-mail Centre: 03015932@gva.es

IES
MARIA IBARS
DÉNIA

Ajuntament de Dénia

16. POEMA MONTGÓ D'ESTELLÉS

MONTGÓ: ESTELLÉS

Mire el Montgó de parres i llimeres,
tot de sols vius i terrasses obertes,
d'origen clar i d'hores de cristall,
com acabat de sortir de la mar
amb el brusc pit condecorat de signes,
de cavallets de mar i estrelles d'aigua,
d'aigües també, de reguitzells de sol,
Montgó pilós del fosc amor sobtat,
Montgó gelós de novençanes gràcils,
Montgó de mar i de muntanyes altes,
d'aquells turons de gran serenitat:
el dia romp i és un clam permanent;
el dia és com un gra de raïm:
naveguen mars per la teua estatura,
estranyes mars, que vénen i se'n van
i tornaran a veure't altre dia,
car ets un far, de cap a peus, en l'aigua.
Et dic, Montgó, i et dic seguretat,
fidelitat i paraules solemnes,
aclariment determinat del cel,
vidres en rams de merescut origen.
Al capaltard davalles els carrers,
amb el pas brusc, com és el pas de l'aire,
tot enlairat de llorers i de murta,
monarca grec que actues de pastor,
amb un ramat de pobles al voltant.
Un vent de mar se'n puja per les cames,
d'adolescents a l'hora de l'amor:
per si de cas, ajunten molt les cuixes.

17. ORGANIGRAMA INTERDEPARTAMENTAL

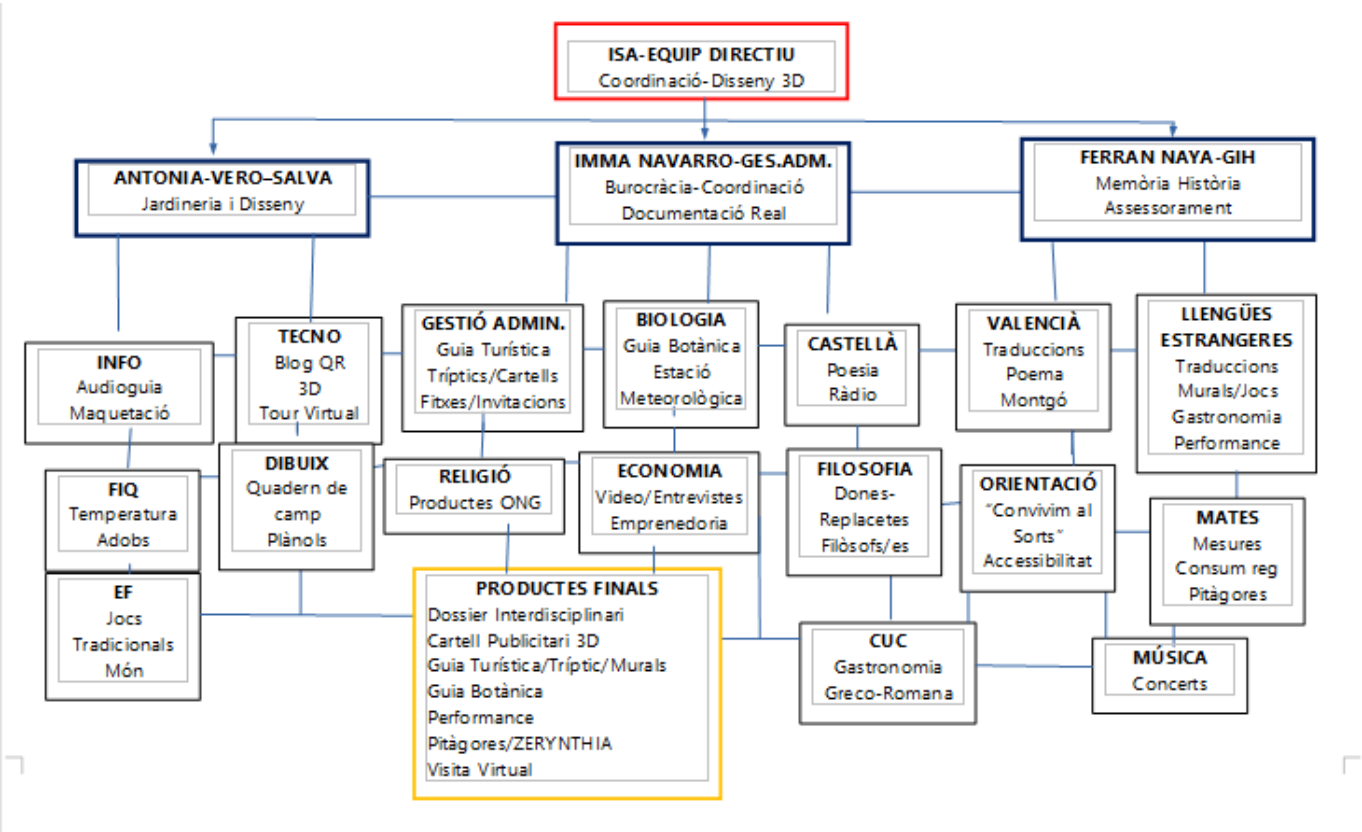

18. LA INCLUSIÓ

Les activitats estructurades al jardí dins d'una programació detallada i exposada a la tanca del nostre centre, fomenten l'aprenentatge competencial de nivells simples a complexos i afavoreixen l'experiència vital amb repercussió social en el seu entorn i en la comunitat educativa. Aquestes activitats estructurades permeten ser adaptades a escala individual i grupal. Disposem d'uns materials d'inclusió anomenats «Convivim al Sorts» que s'aplicaran tant als espais del coneixement com a l'espai escenari (departament d'orientació).

Al jardí hi haurà plafons explicatius (nom de les plantes i una xicoteta descripció tant escrita com auditiva): codis QR amb texts en diversos idiomes i àudios, demanarem que l'ONCE ens els faça en braille i l'alumnat en podcasts.

Les línies generals d'actuació que caracteritzen el model d'escola inclusiva i garanteixen el desenvolupament dels seus principis són: la identificació i l'eliminació de barreres en el context, la mobilització de recursos per a donar resposta a la diversitat, el compromís amb la cultura i els valors inclusius, i el desenvolupament d'un currículum per a la inclusió.

La **coeducació**. El principi coeducador amb la igualtat d'oportunitats independentment del gènere: superar el simple ensenyament mixt i deixar de banda mites, tabús i rols diferenciadors entre homes i dones. Aquest principi basat en la coeducació i el respecte es la base per a educar en la igualtat sense cap discriminació per raó de sexe.

«CONVIVIM AL SORTS»

PROJECTE PREVENCIÓ VIOLÈNCIA SORTS DE LA MAR. DÉNIA					
"TOTS JUNTS SOM CONVIVÈNCIA"					
N	NOM ACTIVITAT	GRUP	ETAPA	FINALITAT	TEMPORA
1	**«SOCIESCOLA»**	1r-2n	ESO	ALUMNAT PRO-SOCIAL	Inici-final curs.
2	**«DELEGADES-DELEGATS»**	TOTS	TOTES	CAMPANYA COMPROMESA	1r Trimestre.
3	**«ESCUT DELS VALENTS»**	1r	ESO	PROTEGIR ALUM. FRÀGILS AL PATI.	Tot curs.
4	**«NO INCULPACIÓ»**	1r-2n	ESO	MEDIACIÓ EN GRUP	Tot curs.
5	**«CANTERA»**	2n	ESO	FORMACIÓ PRE-MEDIACIÓ. PARTICIPACIÓ CENTRE	Tot curs.
6	**«TEI»**	1r-3r	ESO	GERMÀ MAJOR: PATIS, LLOCS COMUNS CENTRE.	Tot curs.
7	**«MEDIACIÓ ALUMNAT»**	3r-4t 1r	ESO BATX.	GRUP REFORÇ CONVIVÈNCIA PROPIS ALUMNAT (dins centre i patis)	Tot curs.
8	**«OBSERVADORES-DORS DE LA VIOLÈNCIA»**	Tot centre	TOTES	OBSERVADORS PREVENCIÓ VIOLÈNCIA	Tot curs.
9	**«ALUMNAT TUTORES-TUTORS» ESTUDIS**	Tot centre	TOTES	REFORÇ CURRICULAR. PREPARACIÓ EXÀMENS. EVITAR FRUSTRACIÓ I PREVINDRE VIOLÈNCIA DAVANT SUSPENSOS. AL GRUP.	Tot curs.
10	**«ALUMNAT AJUDANT» «CERCLES D'AMISTAT» "XARXES INVISIBLES**	Tot centre	TOTES	ALUMNE ACOLLIDOR PRO-SOCIAL AL GRUP	Tot curs.

	D'AMISTAT"				
11	**GRUP «LGTBIES3»**	Tot centre	TOTES	GRUP SUPORT PREVENCIÓ LGTBI+ I FEMINISME	Tot curs.
12	**« GRUP CICERONE» ACOLLIDOR**	Tot centre	TOTES	ALUMNAT ACOLLIDOR A NOUVINGUTS 1ª VEGADA CENTRE	Tot curs.
13	**GRUP «LA MASA»**	Tot centre	TOTES	ALUMNAT AJUDANT SERVEIS COMUNITAT, ACTIVITATS EXTRAESCOLARS, ALTRES	Tot curs.
14	**GRUP «ANIME»**	Tot centre	TOTES	ALUMNAT DINAMITZADOR DELS PATIS (AJUDANTS) PER EVITAR CONFLICTES AL PATI.	Tot curs.
15	**"PROGRAMA CORRESPONSALS JUVENILS"**	Tot centre	TOTES	ALUMNAT QUE CONTACTA AMB ENTITATS EXTERNES: AJUNTAMENT, JOVENTUT, ETC.	Tot curs.
16	**"SINDICAT D'ALUMNAT"**	Tot centre	TOTES	REIVINDICACIÓ DELS DRETS I DEURES DE L'ALUMNAT AL CENTRE	Tot curs.
17	**"CLUB DE DEURES": REPÀS**	Tot centre	TOTES	REPÀS ALS ESPLAIS.	Tot curs.

19. ENTORNS VIRTUALS D'APRENENTATGE (EVA)

L'impacte i la millora del nostre centre és reconèixer i valorar la cultura agrària com a part fonamental del patrimoni cultural del nostre territori. Recuperar les plantes històriques de les diferents èpoques de la partida de les Sorts de la Mar i representar de forma teatralitzada com vivien i com viuen, serà la prova de la implicació de tota la comunitat educativa en eixa valorització del patrimoni.

La programació de les activitats, amb un cronograma explícit i una planificació de tasques detallades, ha de preveure una organització combinada de moments de treball presencial i semipresencial, i moments de treball a través d'**Entorns Virtuals d'Aprenentatge (EVA)**.

En el treball amb EVA, esdevé essencial la planificació de la proposta didàctica, ja que servirà de guia i orientació per a l'alumnat. Es tindrà en compte la globalitat de la formació: instruments i recursos que es faran servir, característiques de l'alumnat, tipus de continguts que s'han de treballar i si l'alumnat disposa de les habilitats i estratègies digitals que es requereixen. Tot açò permet que l'alumnat s'organitze i es potencia alhora del treball autònom i col·laboratiu.

D'altra banda, el treball combinat facilita que l'alumnat es familiaritze amb els entorns d'aprenentatge i puga resoldre dubtes quant a l'ús de les diferents eines, dificultats d'accés, etc. Els recursos TIC permeten fer un seguiment del procés i una retroalimentació a l'alumnat, per exemple, el fòrum, el xat, la videoconferència, etc. Així sempre es poden fer suggeriments i donar orientacions i pautes per a la recerca d'informació en línia, incidir en quins són els continguts essencials en què l'alumnat s'ha de fixar, etc. Per tant, cal treballar profitosament els entorns compartits de treball, eines de comunicació, eines de tutorització i dinamització de la tasca docent i eines d'avaluació i autoavaluació en **EVA.**

També cal incidir en l'ús de les diverses eines a l'abast per millorar la competència comunicativa, la comprensió i l'expressió oral i escrita i la interacció en totes les matèries, així com en l'elaboració de tasques que incidisquen en aquesta. Recordem que es tracta d'un eix transversal a través del qual es possibilita l'accés a la resta d'aprenentatges. En aquest sentit, s'ha d'oferir bastides adequades al nivell de l'alumnat per treballar la comprensió i expressió lectora amb l'objectiu de garantir que tothom puga arribar-hi.

La coordinació docent esdevé necessària en qualsevol organització. És convenient una distribució equilibrada dels diferents grups d'alumnat. Permet establir una coherència i la continuïtat de continguts. Aconseguim que unes activitats complementen i completen unes altres. La coordinació del professorat es construeix sobre la base del reconeixement de l'altre, de la confiança, del diàleg i de la reflexió conjunta.

Metodologia Tradicional	Metodologia basada en competències: projectes i àmbits
Només un producte final.	Procés de continuïtat.
Atenció grupal.	Atenció personalitzada. Adaptació curricular en grup. Treball cooperatiu.
Transmissió de coneixements.	Gestió de coneixements.
Procés puntual.	Procés planificat, coordinat i continu.
Realització de proves objectives.	Se centra en evidències de l'exercici real en el treball.
Postura passiva per part de l'avaluador.	Postura activa, inclús com a formador.
Se centra en programes d'estudi.	No té en compte programes d'estudi.
No inclou coneixements fora dels programes d'estudi.	Inclou l'avaluació de coneixements prèviament adquirits per experiència: creativitat, emprenedoria, innovació...

Noms	Rols	Funcions
	Coordinador/a	-Organitzar el treball de l'equip. -Controlar el to de veu. -Animar els membres del grup.
	Ajudant de coordinació	-Ajudar al coordinador quan ho necessite.
	Secretari/a	-Supervisar que el treball estiga acabat. -Escriure totes les notificacions.
	Portaveu	-Representa a l'equip davant de la classe/professorat.
	Responsable del material	-Guarda i té cura del material. -Responsable perquè tots mantinguen la seua zona de treball neta.
Total de grups:	20 grups de 4 alumnes per grup (paritari).	

APRENENTATGE COOPERATIU	TREBALL EN GRUPS
Independència positiva: interès pel màxim rendiment de tots els membres del grup.	Interès pel resultat del treball.
Responsabilitat individual de la tasca assumida.	Responsabilitat només grupal.
Grups heterogenis.	Grups homogenis.
Lideratge compartit.	Només un líder.
Responsabilitat a ajudar a altres membres del grup.	Elecció lliure a ajudar els companys.
Meta: aprendre el màxim possible.	Meta: completar la tasca assignada.
Ensenyament d'habilitats socials.	Es dona per fet que els subjectes posseïxen habilitats interpersonals.
Paper del professor/a: intervenció directa i supervisió del treball en equip.	Paper del professor/a: avaluació del producte final.
El treball es realitza fonamentalment en l'aula.	El treball es realitza fonamentalment fora de l'aula (jardí).

20. LA CODOCÈNCIA

La codocència ens aporta: planificació, execució, avaluació i reflexió. Partint del reconeixement i confiança mútua entre el professorat, propicia un diàleg i una obertura a altres formes d'entendre el procés d'ensenyament-aprenentatge, suposa una actitud proactiva dels docents implicats i permet una reflexió conjunta sobre la tasca realitzada, de manera que s'enriqueixen les classes amb l'alumnat.

El professorat ha de mostrar una unitat d'acció davant l'alumnat, es presenten amb la mateixa autoritat. El professorat es coordina, comparteix tasques i gestiona conjuntament el treball. Els diferents rols que el professorat pot assumir en la gestió (transmet coneixements, dona indicacions sobre el procés de treball, observa, guia, dona suport individual o en grup, proporciona bastides, etc.) depenen de la tasca, de la necessitat del moment, de les característiques del grup, etc. i són sempre intercanviables entre el professorat.

La codocència afavoreix la transició entre etapes, facilita el canvi cap a les metodologies actives i l'atenció individualitzada als processos d'aprenentatge de cada alumne/a, així com a la convivència basada en el diàleg i interacció del grup classe. A més, la codocència en un àmbit potencia el treball de les competències bàsiques, el desenvolupament de la creativitat,

la gestió de les emocions i sentiments, la cohesió i integració de l'alumnat en el grup, el treball col·laboratiu; també l'enriquiment professional dels docents.

21. PLÀNOL DE L'ENJARDINAMENT